

Трикiна Наталiя Миколaiвна

Викладач

1997 р.- закінчила Кiровоградський iнститут сiльськогосподарського машинобудування за спецiальнiстю «Агрономiя». 1997 р. - асистент.

2005 р. викладач кафедри загального землеробства. Фахiвець в галузi рослинництва, автор 15 наукових праць.

УДК 635.655:632.51

ВПЛИВ ЗАБУР'ЯНЕНOSTI ПОСIВIВ НА ПРОДУКТИВНIСТЬ СОЇ СОРТУ ВАЛЮТА

Вивчали продуктивнiсть сої сорту Валюта залежно вiд тривалостi забур'янення посiвiв культури.

Соя – одна з найстародавнiших сiльськогосподарських культур. Її вирощують в багатьох краiнах свiту, як харчову, кормову i технiчну культуру [1, 2].

Рiзноманiтнiсть використання сої залежить вiд багатства хiмiчного складу насiння i вегетативних частин цiєї бiлково-олiйної рослини [2]. Насiння сої мiстить в середньому 37-42 % бiлка, 19-22 % олiї та до 30 % вуглеводiв. За аiноокислотним складом протеїн сої близький до бiлка курячих яєць, а олiя вiдноситься до легкозасвоюваних i мiстить жирнi кислоти, якi не виробляються органiзмом тварин та людини [3].

До головних причин отримання низьких врожаїв сої в усiх районах її вирощування вiдносять поширення та шкiдливiсть бур'янів. Вони знижують

продуктивність культури на 20-50 % і більше залежно від розвитку й видового складу бур'янів та інтенсивності забур'янення [4, 5]. Найбільш згубно впливають вони на рослини сої в перші 40 – 50 днів їх росту, коли у вузлах стебла закладаються генеративні органи [6].

Метою досліджень було встановити вплив тривалості забур'янення посівів культури на урожайність насіння сої сорту Валюта.

Досліди проводили протягом 2004-2005 рр. в умовах дослідного поля Кіровоградського національного технічного університету на чорноземі звичайному малогумусному глибокому важкосуглинковому. Попередник – цукрові буряки.

Дослід – однофакторний. Повторність у досліді чотириразова, варіанти розміщували систематично в два яруси. Загальна площа ділянки – 3,4 м² (1,35×2,5 м), облікової – 3,0 м² (1,35×2,25 м). Спосіб сівби – широкорядний (0,45м).

Дослідження проводили за методиками польового досліді [8].

Обліки врожаю проводили поділяночним збиранням, вручну.

Гірші умови для формування урожайності сої склалися в 2005 році. В період проростання культури, на фоні порівняно високої температури спостерігалась повна відсутність опадів, і як наслідок, зменшення польової схожості насіння, а в подальшому і кількості культурних рослин на 1 га.

Рівномірне випадання опадів протягом всього періоду вегетації сої 2004 року, створило сприятливі умови для формування порівняно високої врожайності.

Облік бур'янів в досліді проводився в період сходів культури, на час прополювання кожного варіанту та на кінець вегетації культури.

Встановлено, що протягом вегетації сої переважали наступні види бур'янів: щириця звичайна, мишій сизий, щириця лободовидна та ін. В меншій мірі зустрічалися осот рожевий та суріпиця звичайна.

Схема досліді включала наступні варіанти:

1. Контроль (ділянка чиста весь час);
2. Ділянка забур'янена перші 15 днів від появи сходів;
3. Ділянка забур'янена перші 30 днів від появи сходів;
4. Ділянка забур'янена перші 50 днів від появи сходів;
5. Ділянка забур'янена перші 80 днів від появи сходів;
6. Ділянка забур'янена весь час.

Результати досліджень показали, що в середньому за два роки, кількість бур'янів у варіантах досліду на момент сходів коливалась від 7,2 до 9,0 шт/м².

Під час обліку через 15 днів після появи сходів встановлено, що кількість бур'янів у 2-6 варіантах була на рівні 30,1-50,8 шт./м², а маса бур'янів у 2-му варіанті становила 352,6 г/м². Прополювання бур'янів в наступних варіантах досліду показало, що кількість бур'янів інтенсивно зростала в перший період вегетації культури, і через 30 днів після появи сходів вона була в межах 84,6-101,0 шт. /м². В подальшому кількість бур'янів збільшувалася, але повільніше. Облік бур'янів проведений через 50 днів від появи сходів показав, що кількість бур'янів була на рівні 115,0-127,9 шт. /м², а їх маса – 2394,9 г/м². Маса бур'янів у посівах сої сорту Валюта продовжувала наростати майже весь період вегетації культури, і на 80-й день вона склала 3193,8 г/м². В подальшому маса бур'янів зменшувалась у зв'язку з припиненням своєї вегетації та висиханням. Перед збиранням врожаю сої сорту Валюта маса бур'янів, порівняно з попереднім варіантом, зменшилась і становила 2554,7 г/м² (табл. 1).

Зволікання з прополюванням сприяло істотному зниженню врожайності насіння сої сорту Валюта.

Так, у першому варіанті, де вегетаційний період культури проходив без шкідливого впливу бур'янів, отримано найвищу врожайність, в середньому за два роки – 29,7 ц/га, при забур'яненні ділянки перших 15-ти днів від появи сходів, зменшення врожайності склало 7,1 % (2,1 ц/га), при забур'яненні перших 30-ти днів – 44,4 % (13,2 ц/га), перших 50-ти днів – 69,0 % (20,5 ц/га). При

забур'яненні перших 80-ти днів та протягом всього періоду вегетації зниження врожайності склало 77,1 % (22,9 ц/га) (табл. 2).

Таблиця 1

Забур'янення посівів сої сорту Валюта протягом періоду вегетації, шт/м²
(середнє за 2004-2005рр.)

Варіанти дослідів	Період проведення обліку бур'янів					
	сходи	через 15 днів після появи сходів	через 30 днів після появи сходів	через 50 днів після появи сходів	через 80 днів після появи сходів	на кінець вегетації культу- ри
1. Контроль (ділянка чиста весь час)	—	—	—	—	—	—
2. Ділянка забур'яне- на перші 15 днів від появи сходів	9,0	<u>45,5*</u> 352,6	—	—	—	—
3. Ділянка забур'яне- на перші 30 днів від появи сходів	9,0	34,1	<u>96,0</u> 790,4	—	—	—
4. Ділянка забур'яне- на перші 50 днів від появи сходів	8,7	50,8	101,0	<u>127,6</u> 2394,9	—	—
5. Ділянка забур'яне- на перші 80 днів від появи сходів	7,2	48,9	84,6	127,9	<u>119,4</u> 3193,8	—
6. Ділянка забур'яне- на весь час	8,5	30,1	86,2	115,0	127,5	<u>131,8</u> 2554,7

- **Примітка.** У чисельнику – кількість бур'янів на час прополювання, шт/м², у знаменнику – маса бур'янів на час прополювання, г/м².

Таблиця 2

Урожайність сої сорту Валюта залежно від тривалості забур'янення

Варіанти досліду	Урожайність насіння, ц/га			Зменшення врожайності	
	2004р.	2005р.	середнє	ц/га	%
1. Контроль (ділянка чиста весь час)	34,2	25,2	29,7	—	—
2. Ділянка забур'янена перші 15 днів від появи сходів	31,4	23,7	27,6	2,1	7,1
3. Ділянка забур'янена перші 30 днів від появи сходів	18,7	14,3	16,5	13,2	44,4
4. Ділянка забур'янена перші 50 днів від появи сходів	11,7	6,6	9,2	20,5	69,0
5. Ділянка забур'янена перші 80 днів від появи сходів	8,4	5,2	6,8	22,9	77,1
6. Ділянка забур'янена весь час	8,2	5,4	6,8	22,9	77,1
НІР ₀₅	1,3	1,1	0,9	—	—

Таким чином, забур'янення посівів сої сорту Валюта негативно вплинуло на формування продуктивності культури. Зниження врожайності, при негативному впливу бур'янів протягом всього періоду вегетації культури, склало майже 80 % при тому, що вже на 15 день від появи сходів сої, бур'яни істотно знижували врожайність сої. Соя сорту Валюта, як і більшість сортів цієї культури, високочутлива до негативного впливу бур'янів, а формування її продуктивності напряму залежить від періоду та інтенсивності забур'янення посівів. Тому господарствам рекомендуємо особливу увагу приділити захисту рослин сої сорту Валюта в перший період вегетації культури, будь-якими можливими для підприємства заходами.

Список використаних джерел

1. Лещенко А.К. Культура сої на Україні. – К., 1962. – 325 с.
2. Савранчук В.В., Семеняка І.М., Мостіпан М.І. та ін. Науково – обґрунтована система ведення агропромислового виробництва в Кіровоградській області. – Кіровоград: видавництво ПП "Ліра ЛТД", 2005. – 264 с.
3. Мякушко Ю.П., Баранов В.Ф. Соя. – М.: Колос, 1984. – 331 с.
4. Дерев'янський В.П. Соя. – К.: Укр ИНТЭИ, 1994. – 216 с.
5. Лещенко А.К., Бабич А.А. Соя. – К., Урожай, 1997. – 104 с.
6. Лихочвор В.В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. – 2-е видання, виправлене. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 808 с.
7. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта. – М.: Агропромиздат, 1985. – 351 с.